

Номенклатура на минералите

Комисията за нови минерали и минерални имена към Международната минералогическа асоциация (ИМА) е създадена през 1959 г. със задача да контролира номенклатурата на минералите. Всички предложения за нови минерали, за изменение на минераложката номенклатура, за отхвърляне и редифиниране на съществуващи минерали и минерални имена трябва да бъдат представени пред комисията за одобрение преди публикуването им. Ако предложението не се одобри, то не може да бъде публикувано. Страните — членки на ИМА, участват в работата на комисията чрез свои национални представители. Изискванията на тази особено активна и авторитетна международна комисия имат обща валидност.

В последно време комисията е изготвила подробен доклад „Процедури на Комисията за нови минерали и минерални имена към ИМА и главни насоки на минералната номенклатура“, оформен от Е. Х. Никел и Дж. А. Мандарино, понастоящем съответно вицепрезидент и президент на комисията. Пълният текст на този доклад е публикуван в главните специализирани минераложки списания (Nickel, Mandarino, 1987, 1988).

В доклада е съобщен редът за представяне в комисията на предложения за утвърждаване на нови минерали, за редифиниране или отхвърляне на съществуващи минерални имена, за уточнения в употребата на остарели имена и за наименованията в минералните групи. Обяснен е и начинът за обсъждане и утвърждаване на предложенията, следващ публикуваните вече Правила за работа на Комисията за нови минерали (1984).

Всички предложения от България, подготвени съгласно изискванията, е необходимо да бъдат съгласувани с националния ни представител в комисията акад. Иван Костов (Национален природонаучен музей, София).

Предложението трябва да съдържа колкото се може повече данни, така че комисията да може да прецени неговата основателност. Едно предложение за нов минерал в идеалния случай трябва да съдържа следната информация: предложено име и основания за избора му; описание на находището (географска и геоложка характеристика, парагенези и списък на асоцииращите минерали, особено на тези, намиращи се в равновесие с новия минерал); химичен състав и метод на анализиране; химична формула — емпирична и идеализирана; кристалография — кристална сингония, кристален

клас, пространствена група, параметри на елементарната клетка и нейния обем, брой на формулните единици в елементарната клетка, прахова рентгенограма, морфология и кристална структура; общ вид и физични свойства — размер на зърната или кристалите, тип на агрегатите, цвят, черта, блясък, прозрачност, твърдост, якост, цепителност, отделност, лом, плътност (изчислена и измерена); оптични свойства: а) неметални минерали — оптически характер (изотропен или анизотропен едноосен или двуосен), оптически знак, показатели на лъчепречупване, 2V, дисперсия, ориентация, плехроизъм и абсорбция, б) метални минерали — цвят в отразена светлина, вътрешни рефлексии, анизотропия, двуотражение, плехроизъм и отражателна способност; типов материал (музей, където се съхранява); отношения към други видове; всякакви други данни, които могат да пояснят описанието. Невинаги е възможно получаването на всички данни и тогава авторът трябва да поясни причините за някои непълноти.

Може да се препоръча описанието на минералите в подготвяни за публикуване статии в нашия специализиран печат да се придържа към представения тук модел.

В доклада на комисията са посочени критериите за подбиране на нови минерални имена, за отхвърлянето, възстановяването и редифинирането на минерални имена, особеностите при наименовяване на полиморфни и политипни модификация и на смесеностости образувания. Дадени са характерни примери.

Особено внимание е обърнато на използването на прилагателните, които дават допълнителни указания за химичните особености на минерала, без обаче да се считат за част от минералното име. Включването им като представка (префикс) в минералните имена не се допуска освен в случай, когато се образува ново минерално име, подлежащо на одобрение.

Обсъдена е и номенклатурата на минералите, съдържащи значително количество редкоземни елементи (и химически свързаните с тях Y и Sc). Прието е, че имената им трябва да съдържат наставка (суфикс), отделена с тире и указваща на преобладаващия редкоземен елемент в състава, например бастнезит-(Ce). Новооткрити минерали, аналогични на вече известни, но с различаващи се главни редкоземни елементи, се означават не с нови имена, а чрез прибавяне на съответна настав-

ка към съществуващите имена, например бастнезит-(Y). Решено е всички минерали, съдържащи редкоземни елементи, вкл. и известните от литературата, да се означават занапред единствено по този начин.

Към материалите на комисията са приложени и два важни и изчерпателни допълнителни списъка (апендикса): 1. Отхвърлени минерални имена; 2. Ревизирана номенклатура на редкоземните минерали.

Съкратен вариант на първия списък, включващ по-често срещаните имена, които не трябва да бъдат употребявани, е представен тук в приложение 1 на български език. Пълните списъци в оригиналния им вид на английски език ще бъдат публикувани за информация в издаваната от БАН поредица Геохимия, минералогия и петрология (1989).

България е редовен и активен член на Международната минералогическа асоциация — IMA, където се представя от секция Минералогия на Българското геологическо дружество. Списанието на Българското геологическо дружество следва правилата и изискванията на Комисията за нови

минерали и минерални имена на IMA по всички въпроси, отнасящи се до минералните имена и номенклатура.

Литература

- Правила за работа на Комисията за нови минерали и наименования на минерали при Международната минералогическа асоциация. 1984. — *Сп. Бълг. геол. д-во*, 45, 1, 128—129.
- Nickel, E. H., J. A. Mandarino. 1987. Procedures involving the IMA Commission on New Minerals and Mineral Names, and guidelines on mineral nomenclature. — *Am. Mineral.*, 72, 9/10, 1031-1042; *Bull. Minéral.*, 110, 6, 717-741; *Can. Mineral.*, 25, 353-377; *Schweiz. Mineral. Petrogr. Mitt.*, 67, 1/2, 185-210; (1988) *Mineral. Mag.*, 52, 2, 275-292.

Ив. Костов, Ив. Бонев

Приложение 1: Отхвърлени минерални имена

Представените в този списък имена са отхвърлени от Комисията за нови минерали и минерални имена към IMA и не могат да бъдат използвани в публикации. Вместо тях трябва да се употребяват одобрените имена, където такива има.

Отхвърлени имена	Одобрени имена	Литература
Абриханит	Рибекит	<i>Am. Min.</i> 63 (1978) 1023
Абукумалит	Бритолит-(Y)	<i>Am. Min.</i> 51 (1966) 152
Алмонтит	Стибарсен	<i>Min. Mag.</i> 46 (1982) 513
Алевардит	Ректорит	<i>Am. Min.</i> 49 (1964) 446
Алопаладиум	Стибиопаладинит	<i>Am. Min.</i> 63 (1978) 796
Амиант	Азбест	<i>Am. Min.</i> 63 (1978) 1023
Амосит	Азбестовиден грюнерит или антофилит	<i>Am. Min.</i> 63 (1978) 1023
Ампангабейт	Самарскит-(Y)	<i>Min. Mag.</i> 33 (1962) 262
Аноксит	Каолинит	<i>Am. Min.</i> 54 (1969) 206
Анофорит	Титаново-калциев магнезио-арфведсонит	<i>Am. Min.</i> 63 (1978) 1023
Арсенат-беловит	Талмесит	<i>Am. Min.</i> 72 (1987) 1031
Астраханит	Бльодит	<i>Am. Min.</i> 72 (1987) 1031
Ашарит	Сайбелят	<i>Am. Min.</i> 72 (1987) 1031
Баркевикит	Железен или феропагаситов амфибол	<i>Am. Min.</i> 63 (1978) 1023
Барсановит	Евколит	<i>Am. Min.</i> 54 (1969) 1499
Беловит (по Нефедов)	Талмесит	<i>Am. Min.</i> 72 (1987) 1031
Бисбит	Хризокола	<i>Min. Mag.</i> 43 (1980) 1054
Бисолит	Азбест	<i>Am. Min.</i> 63 (1978) 1023
Бломстрандит	Уранпирохлор	<i>Am. Min.</i> 62 (1977) 403
Борикит		<i>Am. Min.</i> 72 (1987) 1031
Бромирит	Бромаргирит	<i>Min. Mag.</i> 43 (1980) 1053
Вайншенкиг	Чърчит-(Y)	<i>Min. Mag.</i> 46 (1982) 513
Верлит	Смес	<i>Am. Min.</i> 69 (1984) 215
Вернадскит	Антлерит	<i>Am. Min.</i> 46 (1961) 146
Вестгрениг	Бисмутомикролит	<i>Am. Min.</i> 62 (1977) 403
Вилкейт	Апатит/флуорелестадит	<i>Min. Mag.</i> 46 (1982) 514
Вудфордит	Еtringит	<i>Min. Mag.</i> 33 (1962) 262
Гасталдит	Глаукофан	<i>Am. Min.</i> 63 (1978) 1023
Гентнерит		<i>Min. Mag.</i> 36 (1968) 1144
Грамаит	Тремолит	<i>Am. Min.</i> 63 (1978) 1023

Грюнлингит	Жозеит А/бисмутинит	Am. Min. 67 (1982) 855
Дашкесанит	Хлор-калиев хейстингсит	Am. Min. 63 (1978) 1023
Делоренцит	Тантевксинит	Min. Mag. 33 (1962) 262
Дернит	Карбонатен флуорапатит	Min. Mag. 42 (1978) 282
Делтаит	Смес	Min. Mag. 63 (1978) 1023
Джалмаит	Уранмикродит	Am. Min. 62 (1977) 403
Джезказганит		Min. Mag. 36 (1967) 133
Джъдит	Манганов магнезио-арфведсонит	Am. Min. 63 (1978) 1023
Егонит	Колбекит	Am. Min. 72 (1987) 1031
Елсвортит	Уранпирохлор	Am. Min. 62 (1977) 403
Епидесмин	Стилбит	Am. Min. 53 (1968) 1066
Идокраз	Везувианит	Am. Min. 72 (1987) 1031
Имгреит		Min. Mag. 36 (1967) 133
Йежекит	Моринит	Am. Min. 47 (1962) 398
Йодирит	Йодаргирит	Min. Mag. 43 (1980) 1053
Каламин	Хемиморфит	Min. Mag. 43 (1980) 1053
Карпинскинит	Смес	Am. Min. 57 (1972) 1006
Карфосидерит	Хидрониев ярозит	Am. Min. 72 (1987) 1031
Кастенит		Min. Mag. 36 (1967) 133
Катафорит	Катофорит	Am. Min. 63 (1978) 1023
Кераргирит	Хлораргирит	Min. Mag. 43 (1980) 1053
Керолит	Серпентин + стевенсит	Am. Min. 50 (1965) 2111
Клиноварисцит	Метаварисцит	Min. Mag. 43 (1980) 1053
Клинощренгит	Фосфосидерит	Min. Mag. 43 (1980) 1053
Кобалт-окалцит	Сферокобалтит	Min. Mag. 43 (1980) 1053
Кокшаровит	Еденитов амфибол	Am. Min. 63 (1978) 1023
Крокидолит	Азбестовиден рибекит	Am. Min. 63 (1978) 1023
Купферит	Магнезиоантофилит	Am. Min. 63 (1978) 1023
Лавровит	Хромов диопсид	N. Jb. Min., Mh. (1979)
Лазаревичит		Min. Mag. 33 (1962) 261
Левистонит	Карбонатен флуорапатит	Min. Mag. 42 (1978) 282
Леонхардит	Старксит	Min. Rec. 6 (1975) 144
Лесерит	Индерит	Min. Mag. 33 (1962) 262
Лоретоит		Am. Min. 64 (1979) 1303
Манганомелан	Романешит	Min. Mag. 46 (1982) 513
Медмонтит	Хризокола + слюда	Am. Min. 54 (1969) 994
Мелаконит	Тенорит	Min. Mag. 43 (1980) 1053
Мелниковит	Грейгит	Min. Mag. 46 (1982) 513
Менделеевит	Бетафит	Am. Min. 62 (1977) 403
Моцит	Танталов фероколумбит	Min. Mag. 43 (1979) 553
Накасит		Min. Mag. 33 (1962) 261
Ненаджевит	Смес	Am. Min. 62 (1977) 1261
Неодигенит	Дигенит	Min. Mag. 43 (1980) 1053
Никелит	Нихелин	Min. Mag. 43 (1980) 1053
Николит	Нихелин	Min. Mag. 43 (1980) 1053
Обручевит	Итропирохлор	Am. Min. 62 (1977) 403
Октаедрит	Анатаз	Min. Mag. 43 (1980) 1053
Параволастонит		Min. Mag. 33 (1962) 263
Парахилгардит	Хилгардит-3Тс	Am. Min. 70 (1985) 636
Плумангит		Min. Mag. 43 (1980) 1055
Полианит	Пиролузит	Min. Mag. 46 (1982) 513
Поликсен		Can. Min. 13 (1975) 117
Правдит	Изменен бритоцит	Am. Min. 49 (1964) 1501
Приорит	Ешинит	Am. Min. 51 (1966) 152
Псиломелан	Романешит	Min. Mag. 46 (1982) 513
Родусит	Магнезиорибекит	Am. Min. 63 (1978) 1023
Ръдърфордит	Ръдърфордин	Min. Mag. 43 (1980) 1053
Свитадскинит	Селадонит	Am. Min. 63 (1978) 796
Селенжозеит	Лайтакарит	Am. Min. 48 (1963) 1421
Смарагдит	Актинолит или амфибол	Am. Min. 63 (1978) 1053
Сфен	Титанит	Min. Mag. 46 (1982) 513
Стеретит	Колбекит	Am. Min. 72 (1987) 1031
Тейлорит	Амониев аранит	Can. Min. 23 (1985) 259
Теремковит		Min. Mag. 38 (1971) 103
Трифан	Сподумен	Min. Mag. 43 (1980) 1053

Приложение 1 (продължение)

Турит		Min. Mag. 36 (1968) 1144
Уреит	Космохлор	Am. Min. 72 (1987) 1031
Фемолит		Min. Mag. 36 (1967) 133
Фенгхуанлит		Min. Mag. 33 (1962) 261
Феротремолит	Фероактинолит	Am. Min. 63 (1978) 1023
Форбезит	Кобалтов анабергит + арсенолит	Can. Min. 14 (1976) 414
Халколит	Торбернит	Min. Mag. 43 (1980) 1053
Хлоропал	Нонтронит	Min. Mag. 43 (1980) 1053
Хатчетолит	Уранирохлор	Am. Min. 62 (1977) 403
Хидрагилит	Гибсит	Min. Mag. 43 (1980) 1053
Хидросерицит		Min. Mag. 36 (1968) 1144
Хидросодалит		Min. Mag. 33 (1962) 261
Хлопинит	Самарскит-(Y)	Am. Min. 57 (1972) 329
Целестит	Целестин	Min. Mag. 43 (1980) 1053
Цирконолит	Циркелит	Am. Min. 62 (1977) 403
Цойрингит	Арагонит + аурихалцит	Am. Min. 48 (1963) 1184
Чесилит	Азурит	Min. Mag. 43 (1980) 1053
Чиклит	Манганов фериферорихтерит	Am. Min. 63 (1978) 1023
Шьонит	Пикромерит	Am. Min. 72 (1987) 1031
Шухардит	Вермикулит-хлорит	Am. Min. 64 (1979) 1334

50 години от смъртта на д-р П. Гочев (1902—1938)

Видният български геолог д-р Петър В. Гочев е роден на 25 май 1902 г. във Видин. Син е на котленца Велико Петров Гочев, изтъкнат гимназиален учител по естествена история, автор на известните учебници по естествена история и география. Бил е и професор по география в Софийския университет.

Петър Гочев завършва основното и средното си образование във Варна с изключение на втори прогимназиален клас, който завършва в Неханице, Чехословакия, при дядо си Ян Боучек, аптекар. От 1923 до 1927 г. е студент по естествена история в Софийския университет. През 1928—1931 г. е асистент при катедрата по геология и палеонтология на университета.

В 1932 г. защитава успешно докторската си дисертация, а през 1932—1933 е стажант учител в III мъжка образцова гимназия в София. Животът и делото на Петър Гочев са истински подвиг. Той е единственият, който успя далеч от София, без контакт с научни среди, без кабинет, без библиотека, без средства, болен да израсне и да се изгради до равнището на геолог от висока класа с европейска известност. В краткия си живот, с разрушено здраве той успя да напише и публи-

кува 19 пълноценни труда, които оставиха трайни следи в нашата и световната наука.

Той беше човек с редки качества—високо културен, с голяма любов и ентузиазъм към науката, трудолюбив, със стегната и ясна мисъл, прецизен, упорит и възискателен, самокритичен, точен наблюдател на терена.

Петър Гочев се оформя като научен работник от ученическите си години. Още като студент през 1926 г. излиза от печат първият му труд „Еоценът в Североизточна България“. До края на студентството му се отпечатва на немски език в Германия трудът му за стария терциер в Бургаско и Хасковско. С него си създава име на голям специалист по стария терциер.

П. Гочев се изяви и като много добър палеонтолог на терциера. Особено големи са заслугите му по изясняване стратиграфията на терциера във Варненско. Неумолимата смърт преждевременно отне живота на един талантлив геолог, който беше още в началото на своето голямо развитие.

*проф. Г. К. Георгиев
проф. П. Д. Мандев*